

Висновки. Процес професійної комунікації у вищій технічній школі не є предметом однієї спеціальної дисципліни, а будується на синтезі гуманітарної, природничонаукової й технічної складових. Особливість професійної комунікації вбачається нами в тому, що в ній пов'язані воедино два найважливіших взаємозумовлених види людської діяльності: професійна й мовна. Перша є тим субстратом, на основі якого й заради якого розгортається мовна взаємодія людей у спільній діяльності. У процесі цієї діяльності фахівець звертається до мовлення тоді, коли він стикається з питаннями, для вирішення яких йому необхідно вступити в мовне спілкування з іншими людьми. Для того, щоб мовні висловлювання в ході навчання набували професійного характеру, їх формування має здійснюватися в процесі спілкування в контексті загальнопрофесійної діяльності при вирішенні екстралінгвістичних завдань.

Література

1. Берулава М.Н. Интеграция содержания общего и профессионального образования в профтехучилищах / М.Н. Берулава. – Томск : Изд-во Том. уч-ща, 1988. – 222 с.
2. Васянович Г.П. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. / Г.П. Васянович. – Л. : Ліга-Прес, 2000. – 100 с.
3. Гончаренко С.У. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній середній школі / С.У. Гончаренко, І.М. Козловська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 12.
4. Козловська І.М. Історичні та логічно-методологічні передумови інтеграції природничо-математичних знань у закладах професійної освіти / І.М. Козловська // Наук.-метод. вісник. – 1995. – № 2 – С. 37.
5. Яковлев И.П. Интеграция высшей школы с наукой и производством / И.П. Яковлев. – Л. : Изд-во Ленингр. унив., 1987. – С. 109.

КАРАКАТСАНИС Т.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Сучасні гуманістичні тенденції розвитку освіти (Закон України “Про вищу освіту”, Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”)) зумовлюють появу нових методик навчання, які максимально враховують особливості студента, перетворюють його на “суб’єкт” навчання. Одними з найбільш ефективних на сьогодні є інтерактивні методи.

Інтерактивний (з англ. “interact” – взаємодіяти) означає здатний до взаємних дій, діалогу. Інтерактивне навчання (далі – ІН), за словами О. Пометун, це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожний учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Науковець зазначає, що це співнавчання, взаємонавчання, де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб’єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють [5]. Вивчаючи питання інтерактивних методів (далі – ІМ), І.П. Підласий визначає їх як такі, що забезпечують взаємодію між викладачем та учасниками навчального процесу, між різноманітними керуючими засобами (наприклад, комп’ютерами, підручниками тощо) і споживачами інформації або між самими учасниками в навчальному середовищі [3, с. 225].

Питанню ІН присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених: М.В. Кларін, Т. Сазоненко, О.В. Киричук розглядали застосування інтерактивних методів і форм роботи [2]; О. Пометун, Л. Пироженко досліджували інтерактивні технології й розробляли їх класифікацію [4; 5]; О.В. Єльнікова розкривала питання впровадження інтерактивних освітніх технологій у навчальний

процес загальноосвітнього навчального закладу [1]; І.П. Підласий досліджував інтерактивну взаємодію на заняттях [3]; Вільям Х'юїт вивчав це питання з погляду педагогічної психології [7] тощо). Однак особливості використання ІМ у педагогічних коледжах досліджені ще недостатньо.

Мета статті – визначити особливості використання ІМ в педагогічному коледжі, які сприятимуть підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Педагогічний коледж готує не просто викладачів і вихователів, а фахівців, чия майбутня діяльність буде невід'ємно пов'язана з майбутнім нашого суспільства – з дітьми. Тому перед викладачами коледжу постає дуже складне завдання: як за 2 (4) роки домогтись того, щоб “вчорашні учні” набули не лише необхідних знань для своєї майбутньої викладацької діяльності, а й оволоділи вмінням спілкування, навчились дискутувати, відстоювати власну думку, слухати інших, аналізувати відповіді, працювати в колективі, тобто набули якостей (Рекомендація Європейського Парламенту та Ради (ЄС) “Про основні компетенції для навчання протягом усього життя”), які вкрай необхідні сучасному педагогу? У вирішення цього завдання вагомий внесок робить упровадження викладачами коледжу ІМ навчання. Адже, на думку багатьох вчених і педагогів-практиків, саме ці методи сприяють оволодінню студентами вищезазначеними вміннями.

Передусім, розглянемо класифікацію ІМ навчання. Аналіз науково-педагогічної й методичної літератури показав, що існують різноманітні варіанти: М.В. Кларін класифікує їх за принципом активності (взаємопов'язані методи фізичної, соціальної, пізнавальної активності) [2]; О.В. Киричук – за принципом взаємодії (інформаційні, пізнавальні, мотиваційні та регулятивні). Поряд із цим виділимо ті спільні характеристики ІМ, про які йдеться в працях більшості вчених [2; 4; 7]:

- ІМ – це спеціальна форма пізнавальної діяльності;
- навчальний процес організовано так, що практично всі учні заохочені до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і про що думають;
- на таких заняттях повинна бути атмосфера доброзичливості, взаємопідтримки – форма кооперації та співпраці;
- на занятті організовується індивідуальна, парна та групова робота;
- застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, робота з документами, різними джерелами інформації, творчі форми роботи.

Отже, ми бачимо, що ефективне застосування ІМ неможливе без реалізації ідей педагогіки співробітництва, основу якої становить співпраця двох суб'єктів навчально-виховного процесу [6].

Перейдемо безпосередньо до методик, які широко застосовуються в ІН. Ряд науковців виділяє такі ІМ: дискусії з “відкритою відповіддю”, турніри, диспути, дебати, роботу в малих групах, “синектику”, ділові ігри, імітаційні ігри, ситуаційні вправи (або кейс-метод), проблеми, “незакінчені визначення”, мозкову атаку, розробку власних проектів тощо. Як же викладачу коледжу вибрати найбільш доцільний метод з усього цього розмаїття?

Науковці радять враховувати, по-перше, можливості різних видів діяльності та методів освоєння знань [2; 3; 4]. Дослідження американських учених показали, що студент засвоює лише 10% того, що читає; 20% того, що чує; 30% того, що бачить; 50% того, що демонструється з поясненням; 70% того, що сту-

дент промовляє сам (вправи, самостійне активне навчання); 90% того, що він каже й робить (навчання інших, негайне застосування).

По-друге, як зазначає І.П. Підласий, треба зважати на те, до якого типу можна віднести більшість студентів групи й відповідно скоригувати свою роботу. Вчений виділяє такі типи осіб, які навчаються:

- налагоджувачі стосунків (привітні; цінують стосунки, добрі слухачі, переконані, що гармонія є важливою; покладаються на інтуїцію та почуття; люблять турбуватися про інших, співпрацювати, а не змагатися, говорити компліменти, умовляти інших);

- організатори (приділяють увагу деталям; практичні; планують; складають списки; цінують послуги та обов'язковість; думають, що існує правильний спосіб виконання; приймають тверді рішення; люблять пунктуальність; працюють над завданням поки не виконають його);

- творці (люблять свободу, кмітливі, гнучкі, виконують девіз: “Просто роби це!”, полюбують діяти спонтанно, мають багато енергії, люблять змагатися, відкриті до змін);

- мислителі (логічні, мають гарні критичні здібності, люблять багато фактів, добре вирішують нові проблеми, люблять працювати наодинці, мають власне бачення, передусім цінують знання, дуже аналітичні) [3, с. 230].

Отже, враховуючи визначені І.П. Підласим типи студентів, викладачу доцільніше використовувати лекції, роботу в групах, дискусії, різноманітні ігри, демонстрації, виступи-звернення, якщо в групі, з якою він працює, більше студентів – “налагоджувачів стосунків”. Працюючи з “організаторами”, на нашу думку, більше уваги треба приділити розробкам проектів, дискусіям, рольовим іграм, “міні-урокам”, письмовим роботам, кейс-методу. Для “творців” стануть у нагоді мозкова атака, синектика, турніри, вираження думок невербальними способами, проектна робота, реклама, дискусії з “відкритою відповіддю” тощо. Якщо в групі більше “мислителів”, доцільніше зосередитись на дискусіях, розробці власних проектів, виконанні письмових робіт, застосуванні кейс-методу, мозковій атаці тощо.

Заняття з більшості дисциплін у педагогічному коледжі проходять у формі лекцій і семінарів. Лекції неодмінно інтерактивні, адже завдяки зворотному зв'язку викладач управляє розумовою діяльністю студентів, враховує стан аудиторії. Особливість лекцій у коледжі в тому, що для “вчорашніх учнів” ця форма викладу матеріалу нова, більшість студентів ще не вміє конспектувати лекції, тому викладач постійно стежить за процесом засвоєння матеріалу, якщо необхідно, повторно роз'яснює складні моменти, вчить вести записи, широко використовує наочність. Враховуючи особливості аудиторії, викладачі використовують різноманітні ІМ як на заняттях із загальноосвітніх предметів, так і з фахових дисциплін.

Наведемо приклади фрагментів занять з використанням ІМ з теми “Британський живопис XVII–XIX ст.” з дисципліни “Література і культура країн, мова яких вивчається”, яку вивчають студенти четвертого курсу шкільного відділення педагогічного коледжу у восьмому семестрі. Мета вивчення теми – ознайомити студентів з біографічними даними відомих британських художників XVII–XIX ст., проаналізувати їх найбільш відомі картини, навчити описувати твори живопису, розвивати творчу уяву і творче мислення, формувати духовні й моральні загальнолюдські цінності засобами образотворчого мистецтва. На першому занятті викладач проводить актуалізацію опорних знань з теми. Актуалізація проходить у вигляді мозкової атаки: викладач ставить питання (How do you imagine the painter of

the XVII–XIX ст.? What person can become a painter? What types of pictures do you prefer? Why?), відповіді студентів коротко записують на дошці у вигляді схем. Далі викладач ставить перед студентами проблему: визначити назви картин і їх авторів (“Дош, пара і швидкість” Дж. Тернера, “Хлібне поле” Дж. Констебля, “Хлопчик у блакитному” Т. Гейнсборо, “Модний шлюб” У. Хогарта, “Сімейний портрет” А. Ван Дейка, “Амур розв’язує пояс Венери” Дж. Рейнольдса). Студенти намагаються визначити їх, спираючись на отримані раніше знання, але, як правило, їх виявляється недостатньо. За допомогою викладача студенти знайомляться з характеристикою епохи й основними відомостями про британських художників XVII–XIX ст. На наступному етапі відбувається робота в малих групах – студенти вивчають більш детальні біографії митців і опис їх полотен (кожна група – про окремого художника). Далі групи отримують питання стосовно іншого художника, їх завдання полягає в тому, щоб з’ясувати відповіді на ці питання, вступивши в діалог з групою, яка вивчала матеріал про нього. Викладач координує роботу всіх підгруп. Студенти систематизують отриману інформацію й виступають з повідомленням (презентацією) про цього митця і його творчість. На наступному етапі відбувається робота з відеофрагментами документальних фільмів про творчість окремих художників (наприклад, Дж. Тернера і Дж. Констебля). Під час післядемонстраційного етапу роботи викладач проводить рольову гру “В картинній галереї”, у ході якої студенти розповідають про живописців, описують їх картини, відповідають на запитання “глядачів”. Далі студенти готують і захищають проекти “Якби я був художником XVII–XIX ст., яким би я був?”, здійснюючи порівняльну характеристику свого “можливого” стилю зі стилем відомих британських митців XVII–XIX ст. і роблячи словесний опис “своїх” картин.

Таким чином, сприймання й засвоєння матеріалу відбувається різними способами, завдяки чому знання міцно засвоюються; студенти оволодівають уміннями спілкуватися, вчать відстоювати свою думку, слухати інших, аналізують відповіді інших, співпрацюють.

Висновки. Ефективність використання ІМ у коледжі залежить від багатьох факторів. Це й усвідомлення викладачами їх значущості для підвищення якості підготовки, і врахування можливостей різних видів діяльності та методів освоєння знань, індивідуальних характеристик студентів. Використовуючи ІМ, викладачі педагогічних коледжів мусять пам’ятати, що їх студенти – це також майбутні викладачі і той приклад, який вони їм нададуть, неодмінно вплине на їх майбутню діяльність.

Література

1. Сльникова О.В. Управління впровадженням інтерактивних освітніх технологій в навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О.В. Сльникова ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти України. – К., 2005.
2. Кларин М.В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта / М.В. Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7.
3. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології : інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І.П. Підласий. – К. : Слово, 2006. – 616 с.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Пометун О. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора / О. Пометун, Л. Середяк, І. Сущенко. – Т. : Астон, 2005. – С. 192.
6. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. для ВНЗ / О. Вишневецький. – 3-те вид., доопрац. і доп. – К., 2008. – 568 с.
7. Huitt W. Methods of study. Educational Psychology Interactive / W. Huitt. – Valdosta, GA : Valdosta State University, 1997.